

اتحادیه صادرکنندگان فرآورده های
نفت، گاز و پتروشیمی ایران

گزارش، همگنی معاملات خوراک پالایشگاهی

هفته دوم بهمن ۱۴۰۴

شناسنامه گزارش

تهیه شده در دپارتمان پژوهش و آمار اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران

عنوان گزارش: گزارش هفتگی معاملات خوراک پالایشگاهی؛ هفته دوم بهمن ۱۴۰۴

گردآوری و تدوین: مهتاب ابراهیمی

ناظر: فریدون اسعدی، هادی ابراهیمی

نوع گزارش: تحلیلی

شماره گزارش: ۱۴۰۴/۶۱۶۹۴

تاریخ انتشار: بهمن ۱۴۰۴

فهرست

۱	مقدمه
۱	۱. ميعانات گازي
۲	۲. وکيوم باتوم
۴	۳. روغن پایه
۴	۳-۱. روغن پایه؛ نفت ایرانول
۵	۳-۲. روغن پایه؛ نفت بهران
۶	۳-۳. روغن پایه؛ نفت پارس
۷	۳-۴. روغن پایه؛ نفت سپاهان
۹	۴. اسلاک واکس
۹	۴-۱. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول
۹	۴-۱-۱. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول تهران
۱۱	۴-۱-۲. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول آبادان
۱۲	۴-۲. اسلاک واکس؛ نفت بهران
۱۴	۴-۳. اسلاک واکس؛ نفت پارس
۱۵	۴-۴. پارافين واکس؛ نفت سپاهان
۱۷	جمع‌بندی

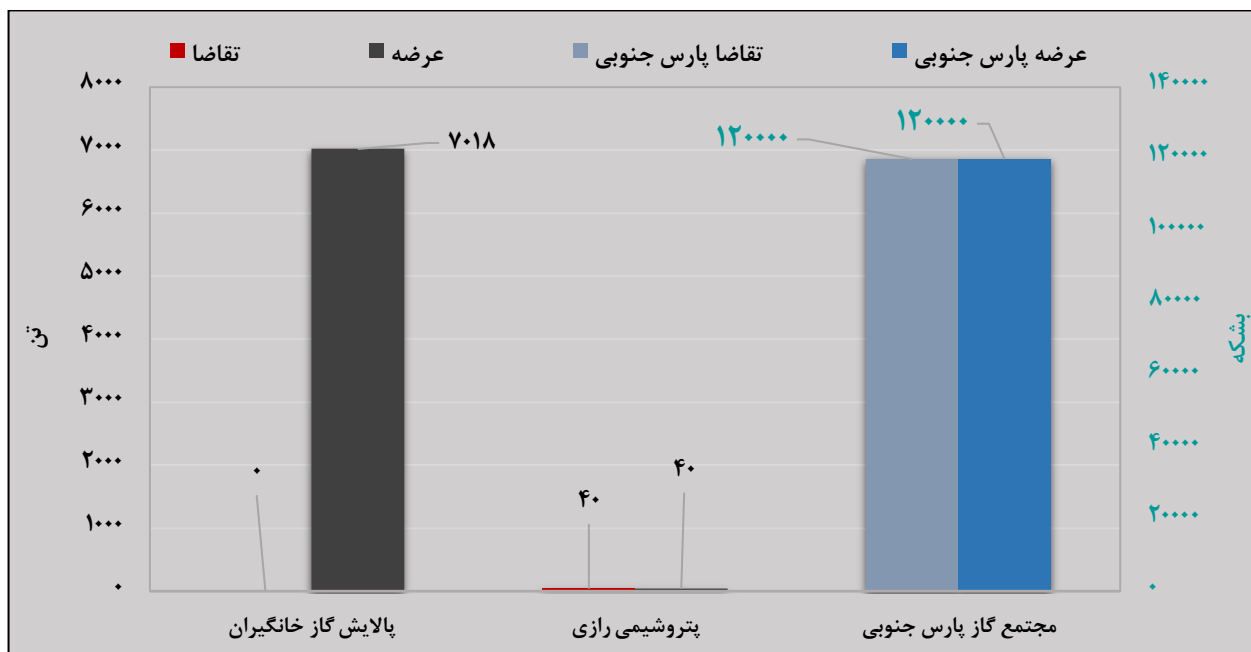
مقدمه

این گزارش با هدف تحلیل وضعیت بازار خوراک و محصولات میانی پالایشگاهی و ارزیابی کارایی سازوکار عرضه در بورس‌های کالایی کشور، به بررسی معاملات چهار محصول راهبردی شامل میعانات گازی، وکیوم باتوم، روغن پایه و اسلاک واکس/پارافین واکس در هفته اول بهمن‌ماه ۱۴۰۴ می‌پردازد. تمرکز اصلی گزارش بر سنجش توازن عرضه و تقاضا، میزان تمرکز تولید و عرضه، و پیامدهای آن بر رفتار قیمتی بازار در بستر بورس انرژی و بورس کالای ایران است. یافته‌های این گزارش می‌تواند از منظر سیاست‌گذاری بازار انرژی و پالایش، به‌عنوان شاخصی از میزان کفایت عرضه، شدت فشار تقاضا و اثربخشی مکانیسم کشف قیمت مورد استفاده قرار گیرد. بررسی هم‌زمان حجم معاملات و شدت رقابت قیمتی، این امکان را فراهم می‌سازد تا رابطه میان محدودیت‌های سمت عرضه، ساختار بازار و نوسانات قیمت‌ها به‌صورت دقیق‌تری تحلیل شود. در همین راستا، نتایج ارائه‌شده می‌تواند مبنایی برای بازنگری در سیاست‌های تنظیم بازار، برنامه‌ریزی عرضه هفتگی و ارزیابی آثار تمرکز عرضه بر پایداری بازار خوراک پالایشگاهی در کوتاه‌مدت باشد.

۱. میعانات گازی

میعانات گازی طی هفته دوم بهمن‌ماه ۱۴۰۴ توسط سه شرکت پالایش گاز خانگیران، پتروشیمی رازی و مجتمع گاز پارس جنوبی تولید و توسط شرکت ملی نفت ایران (پالایش گاز خانگیران و مجتمع گاز پارس جنوبی) و پتروشیمی رازی در بورس انرژی ایران عرضه شد. شکل زیر حجم عرضه و تقاضای ثبت‌شده برای میعانات گازی شرکت‌های مذکور را برای هفته دوم بهمن نمایش می‌دهد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، عرضه میعانات گازی شرکت‌های پتروشیمی رازی و مجتمع گاز پارس جنوبی متناسب با تقاضای ثبت شده برای آن‌ها بوده و برای میعانات گازی عرضه‌شده توسط شرکت پالایش گاز خانگیران نیز تقاضایی به ثبت نرسیده است.

شکل ۱. وضعیت عرضه و تقاضای میعانات گازی به تفکیک تولیدکننده‌ها هفته دوم بهمن ۱۴۰۴

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، بررسی قیمت‌های متوسط معامله و قیمت‌های پایه عرضه در بازه مورد بررسی برای سه شرکت مذکور نشان می‌دهد که پتروشیمی رازی و مجتمع گاز پارس جنوبی هیچ رقابت قیمتی را در هفته دوم بهمن‌ماه تجربه نکرده و قیمت‌های پایه عرضه و قیمت‌های متوسط معاملات میعانات گازی آن‌ها با هم برابر (به ترتیب ۱۳۰,۰۰۰ ریال به ازای هر تن و ۶۲,۳۰۰,۰۰۰ ریال به ازای هر بشکه) بوده است. برای شرکت پالایش گاز خانگیان نیز تا لحظه تنظیم گزارش هیچ معامله‌ای انجام نشده و تنها قیمت پایه عرضه به میزان ۵۵۹,۰۰۰,۰۰۰ ریال به ازای هر تن به ثبت رسیده است.

با این حال، لازم به ذکر است که قیمت‌های پایه عرضه میعانات گازی مجتمع گاز پارس جنوبی و پالایش گاز خانگیان در پی اجرای سیاست ارزی جدید بانک مرکزی مبنی بر ادغام تالار مبادله اول و دوم و در نتیجه آن افزایش نرخ ارز مبادله‌ای، بیش از ۶۰ درصد نسبت به قیمت‌های پایه عرضه در نوبت‌های پیشین عرضه این شرکت‌ها (قبل از اجرای سیاست ارزی جدید در ۱۴ دی ۱۴۰۴) افزایش داشته است. این نکته نشان می‌دهد که عدم شکل‌گیری رقابت قیمتی در معاملات میعانات گازی در هفته دوم بهمن‌ماه، بیش از آن‌که ناشی از ضعف تقاضا یا تعادل مطلوب بازار باشد، متأثر از افزایش ساختاری قیمت‌های پایه در پی تغییرات اخیر سیاست ارزی است. رشد قابل توجه نرخ ارز مبادله‌ای، سطح قیمت‌های پایه را به گونه‌ای تعدیل کرده که حتی در شرایط حضور متقاضیان بالقوه، انگیزه ورود به رقابت قیمتی به‌طور محسوسی کاهش یافته و معاملات (در صورت انجام) عمدتاً در سطح قیمت پایه تثبیت می‌شوند. در نتیجه، رفتار بازار میعانات گازی در این مقطع بیش از هر عامل دیگری تابع متغیرهای سیاستی و ارزی بوده و نوسانات قیمتی آن در کوتاه‌مدت، بیش از آن‌که از سمت عرضه و تقاضا ناشی شود، از تغییرات در چارچوب قیمت‌گذاری اثر می‌پذیرد.

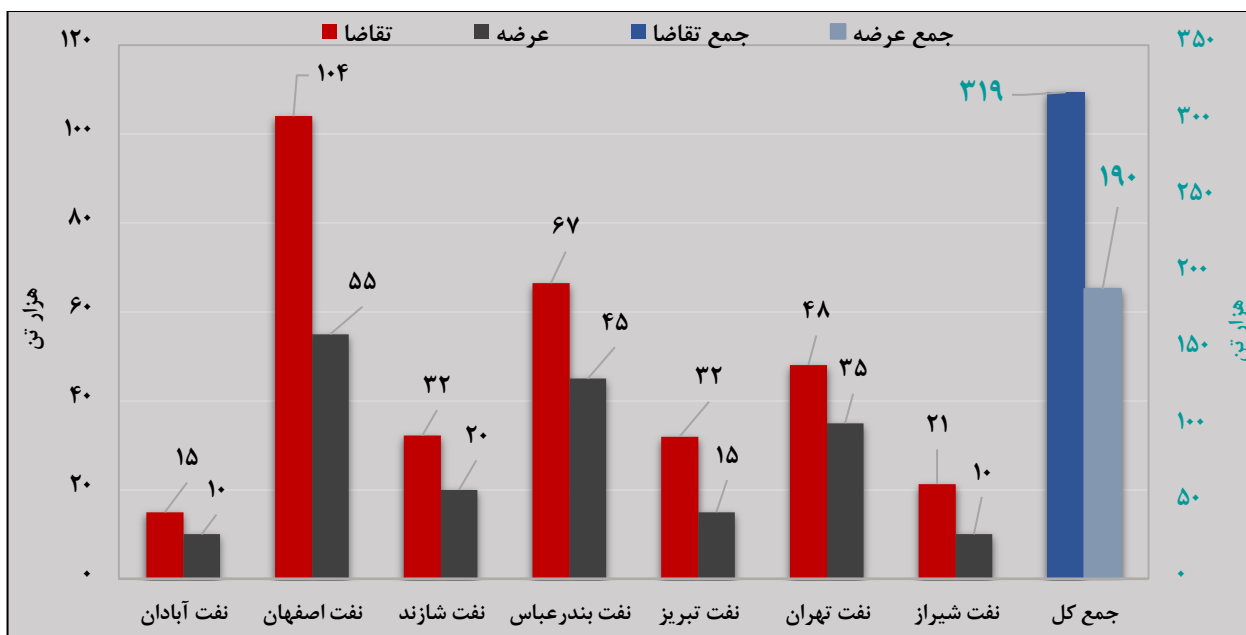
در مجموع، بررسی معاملات میعانات گازی در هفته دوم بهمن‌ماه ۱۴۰۴ در بورس انرژی ایران نشان می‌دهد که بازار این محصول در فضایی کم‌نوسان و بدون رقابت قیمتی مؤثر دنبال شده است؛ به گونه‌ای که عرضه‌های انجام‌شده عمدتاً متناسب با تقاضای ثبت‌شده بوده و معاملات، در صورت انجام، در سطح قیمت‌های پایه تثبیت شده‌اند. با این حال، نبود رقابت قیمتی را نمی‌توان صرفاً نشانه تعادل بازار یا ضعف تقاضا دانست، چراکه افزایش قابل توجه قیمت‌های پایه در پی اجرای سیاست ارزی جدید و رشد نرخ ارز مبادله‌ای، سطح قیمتی میعانات گازی را به صورت ساختاری بالا برده و حاشیه مانور خریداران برای ورود به رقابت را محدود کرده است. در نتیجه، رفتار بازار در هفته مورد بررسی بیش از آن‌که متأثر از متغیرهای سنتی عرضه و تقاضا باشد، تابع تحولات سیاستی و ارزی بوده و جهت‌گیری قیمتی معاملات در کوتاه‌مدت نیز در همین چارچوب قابل ارزیابی است.

۲. وکیوم باتوم

وکیوم باتوم در هفته دوم بهمن‌ماه سال ۱۴۰۴ توسط هفت پالایشگاه از جمله، نفت آبادان، نفت اصفهان، نفت امام خمینی (ره) شازند، نفت بندرعباس، نفت تبریز، نفت تهران و نفت شیراز در بورس کالای ایران عرضه شد. شکل زیر حجم عرضه و تقاضای این محصول را در بازه‌ی مذکور نشان می‌دهد. همانطور که می‌بینیم، در هفته مورد بررسی بیشترین تقاضای ثبت‌شده در بورس کالای ایران برای وکیوم باتوم تولیدی دو شرکت پالایش نفت اصفهان (معادل ۱۰۴ هزار تن) و پالایش نفت بندرعباس (معادل ۶۷ هزار تن) است. همچنین، در هفته مذکور، شرکت نفت اصفهان، با عرضه ۵۵ هزار تن بیشترین حجم عرضه وکیوم باتوم را به خود اختصاص داده، در حالی که شرکت نفت شیراز و نفت آبادان تنها ۱۰ هزار تن

عرضه داشته‌اند که کمترین میزان عرضه در میان پالایشگاه‌ها محسوب می‌شود. عرضه‌ی هر هفت شرکت تولیدکننده این محصول در بورس کالا طی بازه‌ی مورد بررسی، به‌طور قابل‌توجهی کمتر از میزان تقاضای ثبت‌شده است. در این میان، پالایش نفت اصفهان با اختلافی معادل ۴۹ هزار تن بین عرضه و تقاضای وکیوم باتوم، بیشترین فاصله را ثبت کرده؛ درحالی‌که پالایش نفت آبادان با اختلافی معادل ۵ هزار تن، کمترین فاصله عرضه و تقاضا را در میان شرکت‌های پالایشی در هفته‌ی دوم بهمن‌ماه به خود اختصاص داده است.

شکل ۲. وضعیت عرضه و تقاضای وکیوم باتوم به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته دوم بهمن ۱۴۰۴

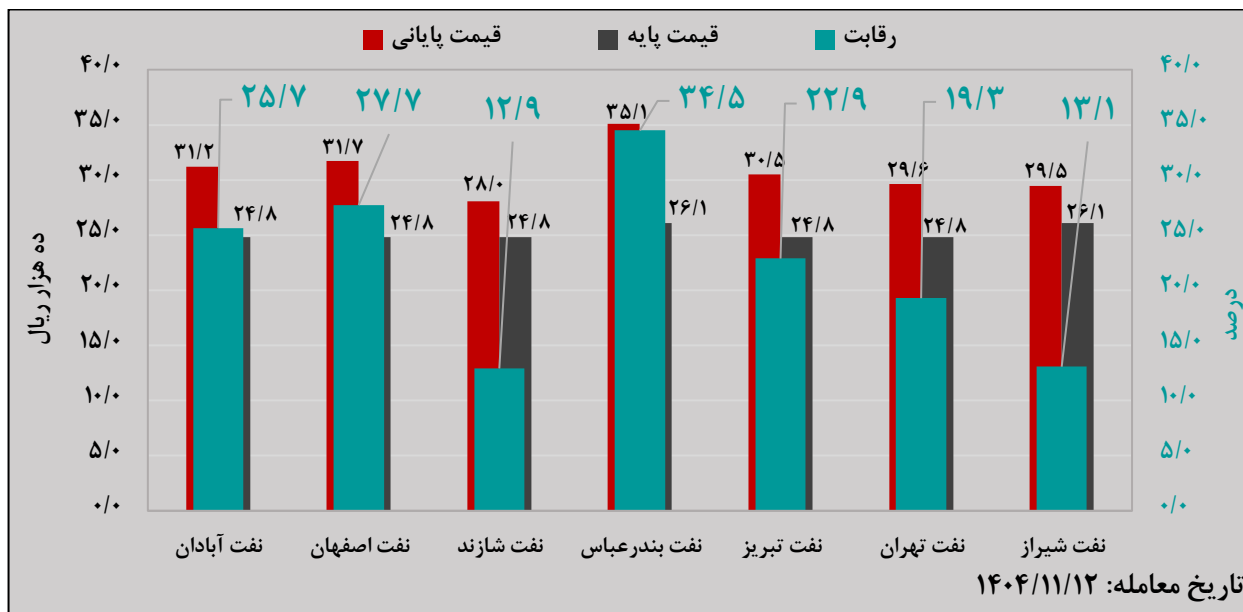

مأخذ: بورس کالای ایران.

در کنار نگاه به عملکرد تفکیکی برای هر شش پالایشگاه، نگاه به مجموع عرضه و تقاضای این پالایشگاه‌ها نشان می‌دهد که عرضه وکیوم باتوم پالایشگاهی ۱۲۹ هزار تن کمتر از تقاضای ثبت‌شده برای این محصول در بورس کالای ایران در هفته یادشده بوده است. همچنین، علاوه بر بررسی وضعیت عرضه و تقاضای وکیوم باتوم در بورس کالا برای هفته دوم بهمن‌ماه، وضعیت رقابت بر سر قیمت پایانی در معاملات انجام‌شده در بورس کالا نیز در ادامه ارائه می‌شود.

میزان رقابت قیمتی برای وکیوم باتوم معامله شده‌ی شش شرکت یادشده در بورس کالا برای هفته دوم بهمن‌ماه در شکل زیر نمایش داده شده است. قیمت‌های پایانی معاملات وکیوم باتوم این شرکت‌ها در هفته‌ی دوم بهمن، با رقابت نسبت به قیمت‌های پایه ثبت شده‌اند.

شکل ۳. میزان رقابت قیمتی و کیوم باتوم به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته دوم بهمن ۱۴۰۴

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

با توجه به شکل بالا، در هفته دوم بهمن ماه با رقابت قیمتی برای کیوم باتوم پالایشگاهی برای هر هفت تولیدکننده آن مواجه بوده‌ایم و بیشترین رقابت قیمتی مربوط به شرکت پالایش نفت بندرعباس و معادل ۳۴/۵ درصد و کمترین میزان رقابت بر سر قیمت پایانی و کیوم باتوم تولیدی شرکت نفت شازند و معادل ۱۲/۹ درصد بوده است.

با این حال، بررسی روند معاملات و کیوم باتوم پالایشگاهی در هفته‌های اخیر نشان می‌دهد که سیاست ادغام تالار اول و دوم مبادله و متعاقب آن افزایش نرخ ارز مبادله‌ای، اثر مستقیمی بر قیمت‌های پایه عرضه این محصول داشته و منجر به رشد بیش از ۵۵ درصدی آن شده است. این افزایش قیمت پایه، به‌طور طبیعی رفتار متقاضیان خرید و کیوم باتوم پالایشگاهی را تحت تأثیر قرار داده و موجب تعدیل سطح رقابت قیمتی در معاملات شده است. به‌گونه‌ای که رقابت‌هایی که در هفته‌های گذشته در سطوحی نزدیک به ۵۰ درصد شکل می‌گرفت، در هفته‌های اخیر با افتی محسوس به محدوده حدود ۲۰ درصد کاهش یافته و بیانگر افزایش احتیاط و محدودیت حاشیه سود در میان تولیدکنندگان پایین‌دستی متقاضی این محصول است.

۳. روغن پایه

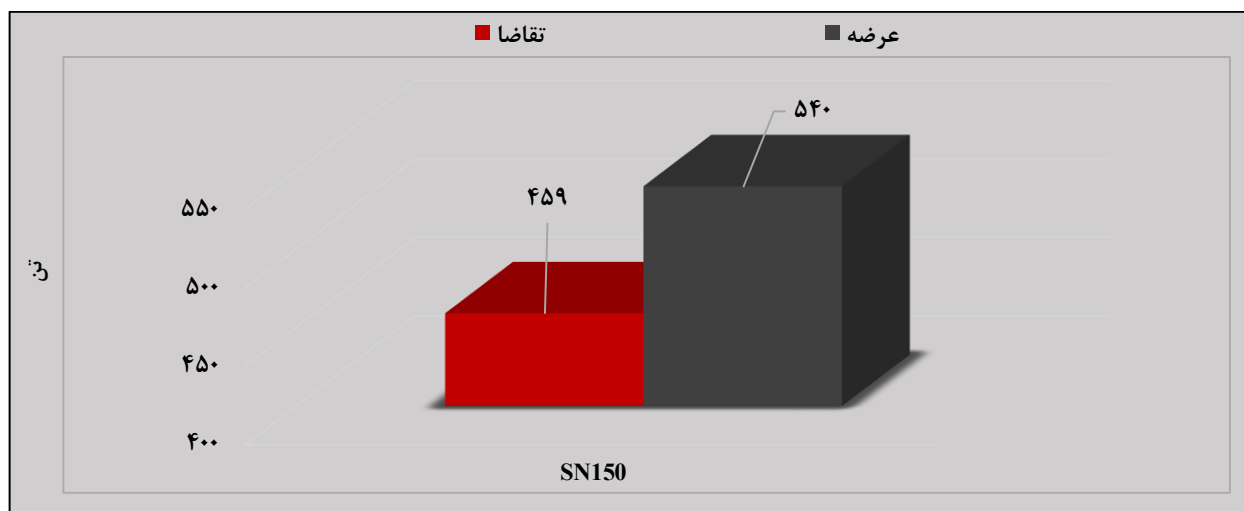
روغن پایه هفته دوم بهمن ۱۴۰۴ توسط چهار تولیدکننده، نفت ایرانول (آبادان)، نفت بهران، نفت پارس و نفت سپاهان در بورس کالای ایران عرضه شد که در ادامه مروری بر عملکرد این تولیدکننده‌ها در هفته مذکور خواهیم داشت.

۳-۱. روغن پایه؛ نفت ایرانول

در هفته دوم بهمن ماه نفت ایرانول آبادان یک نوع روغن پایه، روغن پایه SN150، را در بورس کالای ایران عرضه کرد. همچنین، در این هفته ایرانول تهران عرضه بورسی روغن پایه نداشته است.

وضعیت عرضه و تقاضای روغن پایه SN150 شرکت نفت ایرانول آبادان در شکل زیر قابل مشاهده است. در هفته مذکور این مجموعه عرضه‌ای بیشتر از تقاضا برای روغن پایه یادشده داشته؛ به‌طوری که اختلاف عرضه و تقاضای آن به میزان ۸۱ تن بوده است.

شکل ۴. وضعیت عرضه و تقاضای روغن پایه شرکت نفت ایرانول آبادان؛ هفته دوم بهمن ۱۴۰۴

مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، بررسی قیمت پایانی معامله و قیمت پایه عرضه روغن پایه SN150 شرکت نفت ایرانول آبادان نشان می‌دهد که این روغن پایه طی هفته دوم بهمن ۱۴۰۴ با رقابت قیمتی صفر معامله شده است.

شکل ۵. میزان رقابت قیمتی روغن پایه SN150 شرکت نفت ایرانول آبادان؛ هفته دوم بهمن ۱۴۰۴

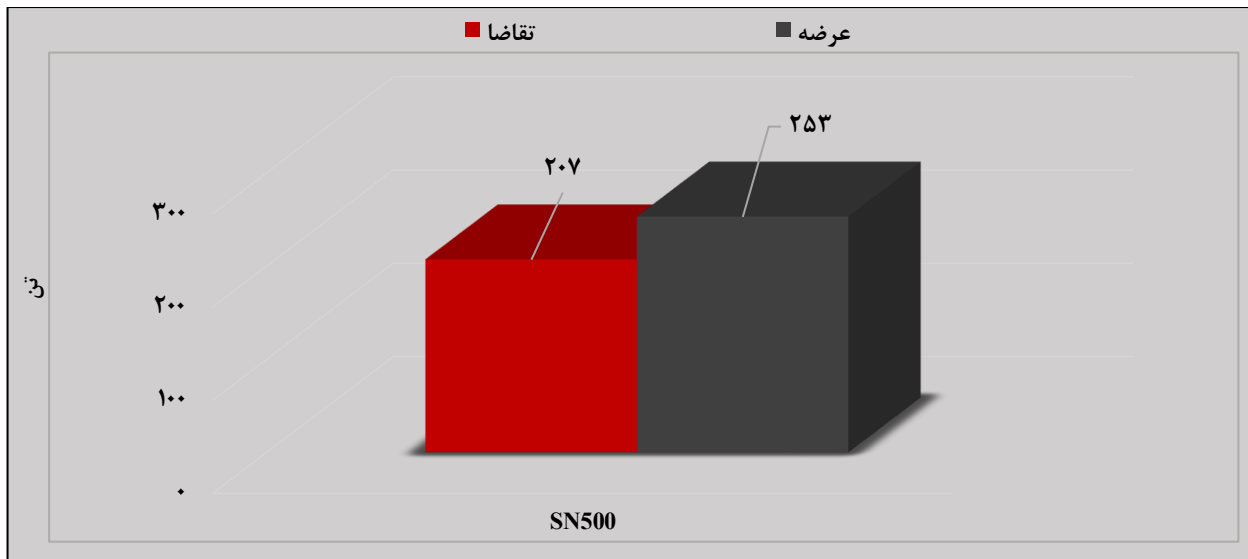
مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۲-۳. روغن پایه؛ نفت بهران

شرکت نفت بهران در هفته دوم بهمن ماه ۱۴۰۴ تنها یک نوع روغن پایه، SN500، را در بورس کالای ایران عرضه کرد. وضعیت عرضه و تقاضای این محصول در شکل زیر نشان داده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، برای این تک

محصول، حجم عرضه‌ی بورسی متناسب با حجم تقاضای ثبت‌شده برای آن نبوده است؛ به‌طوری که میزان تقاضای ثبت‌شده برای SN500 به میزان ۴۶ تن بیش از عرضه آن بوده است.

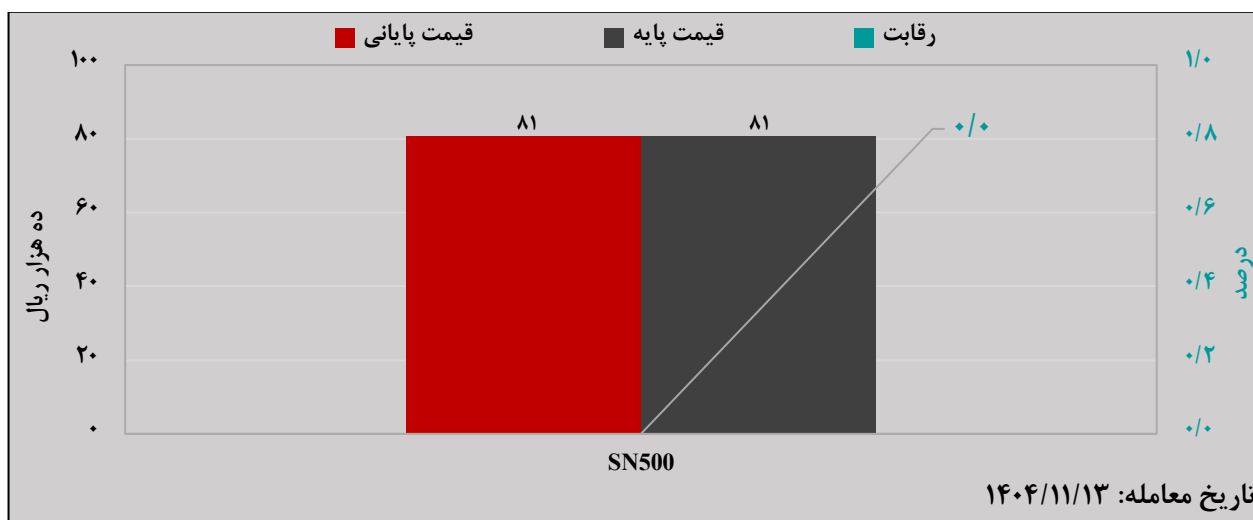
شکل ۶. وضعیت عرضه و تقاضای روغن پایه شرکت نفت بهران؛ هفته دوم بهمن ۱۴۰۴

مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، بررسی قیمت پایانی معامله و قیمت پایه عرضه روغن پایه تولیدی شرکت نفت بهران (SN500) در بورس کالا طی هفته مذکور نشان می‌دهد که هیچ رقابت قیمتی برای این محصول وجود نداشته است.

شکل ۷. میزان رقابت قیمتی روغن پایه SN500 شرکت نفت بهران؛ هفته دوم بهمن ۱۴۰۴

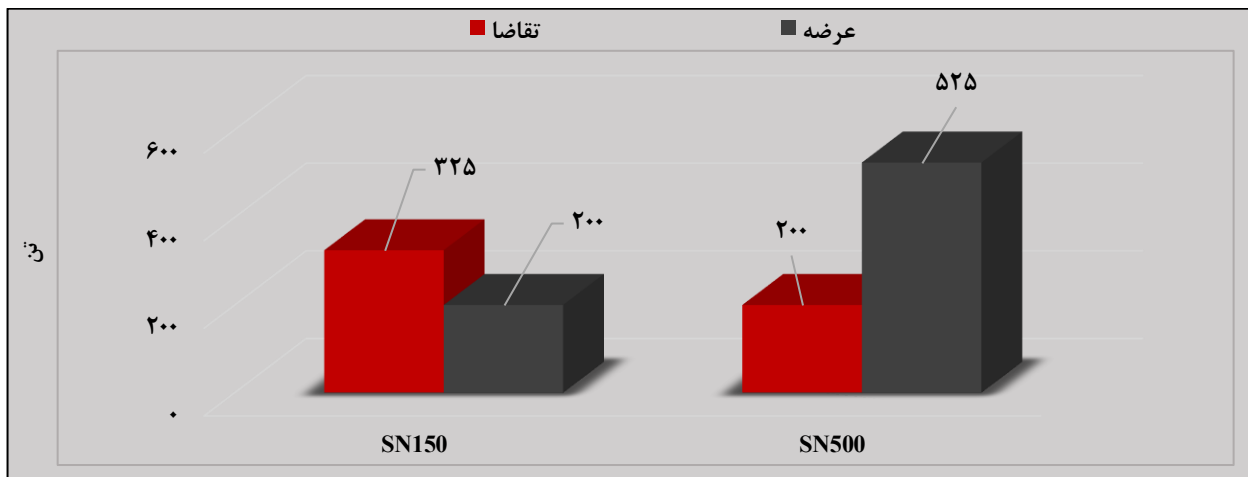
مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۳-۳. روغن پایه؛ نفت پارس

نفت پارس در هفته دوم بهمن‌ماه ۱۴۰۴ دو نوع روغن پایه، SN500 و SN150، را در بورس کالای ایران عرضه کرد. در شکل زیر وضعیت عرضه و تقاضای هر دو نوع روغن پایه در بورس برای هفته مذکور آمده است. همانطور که مشاهده

می‌شود، میزان تقاضای ثبت‌شده در هفته دوم بهمن‌ماه برای SN150 نفت پارس بیش از عرضه آن (به میزان ۱۲۵ تن) و برای SN500 کمتر از عرضه آن (به میزان ۳۲۵ تن) در بورس کالا بوده است.

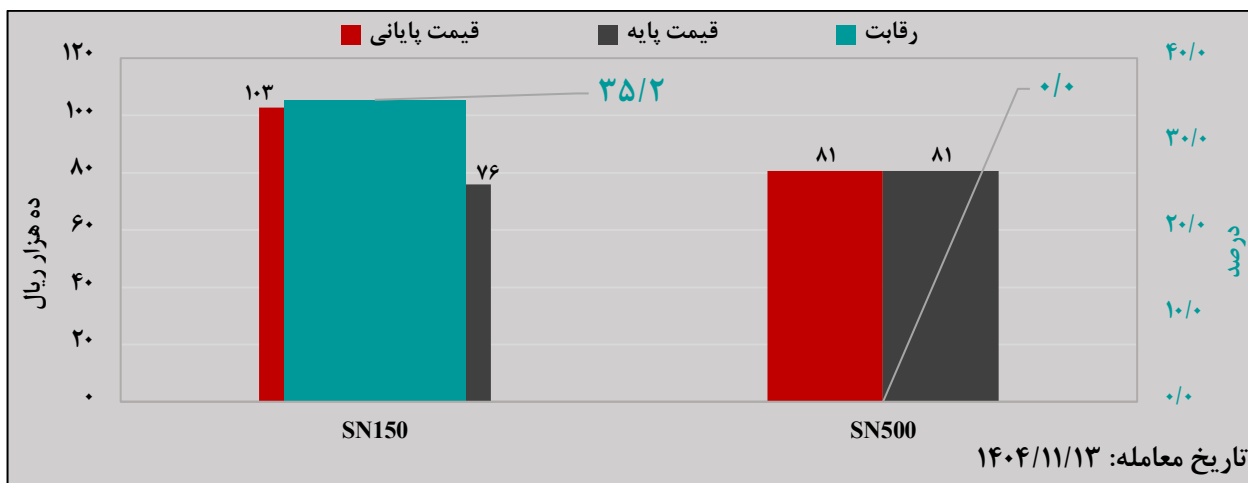
شکل ۸. وضعیت عرضه و تقاضای انواع روغن پایه شرکت نفت پارس؛ هفته دوم بهمن ۱۴۰۴

مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، بررسی قیمت‌های پایانی معاملات و قیمت‌های پایه روغن پایه‌های عرضه شده توسط شرکت نفت پارس در بورس کالای ایران طی بازه زمانی مورد بررسی، نشان می‌دهد که تنها روغن پایه SN150 در بورس کالا با رقابت قیمتی به اندازه ۳۵/۲ درصد مواجه بوده و برای روغن پایه SN500 هیچ رقابتی در این بازه ثبت نشده است.

شکل ۹. میزان رقابت قیمتی انواع روغن پایه شرکت نفت پارس؛ هفته دوم بهمن ۱۴۰۴

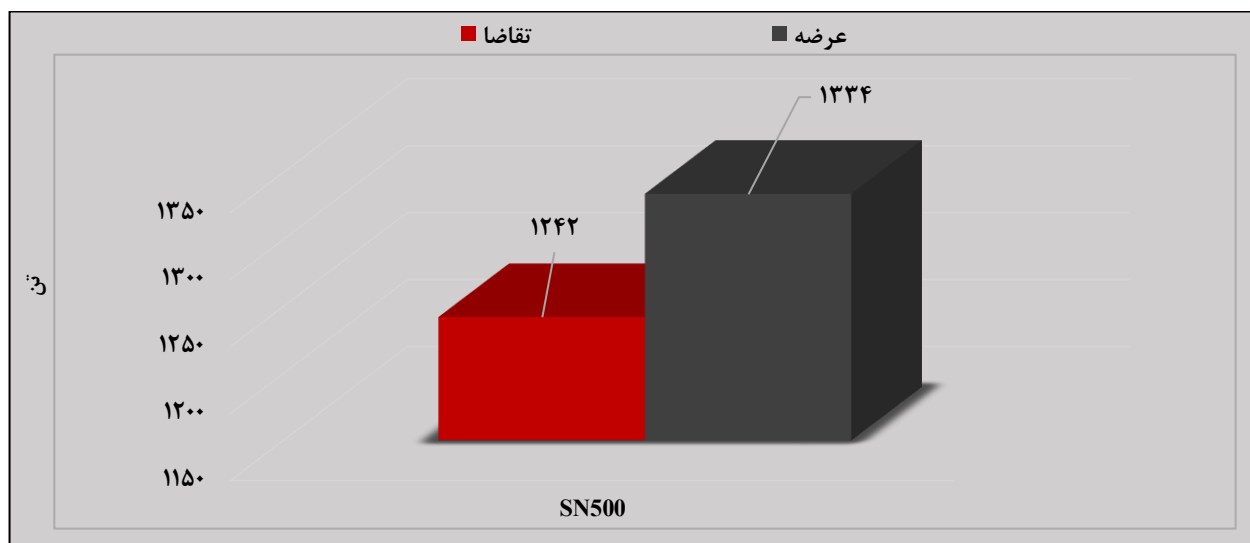

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۳-۴. روغن پایه؛ نفت سپاهان

این مجموعه در هفته دوم بهمن‌ماه سال جاری تنها یک نوع روغن پایه SN500 را در بورس کالای ایران عرضه کرد؛ که در نمودار زیر وضعیت عرضه و تقاضای آن در بورس کالا قابل مشاهده است. این محصول در بازه‌ی مذکور ۹۲ تن بیشتر از تقاضای ثبت‌شده در بورس کالا عرضه شده است.

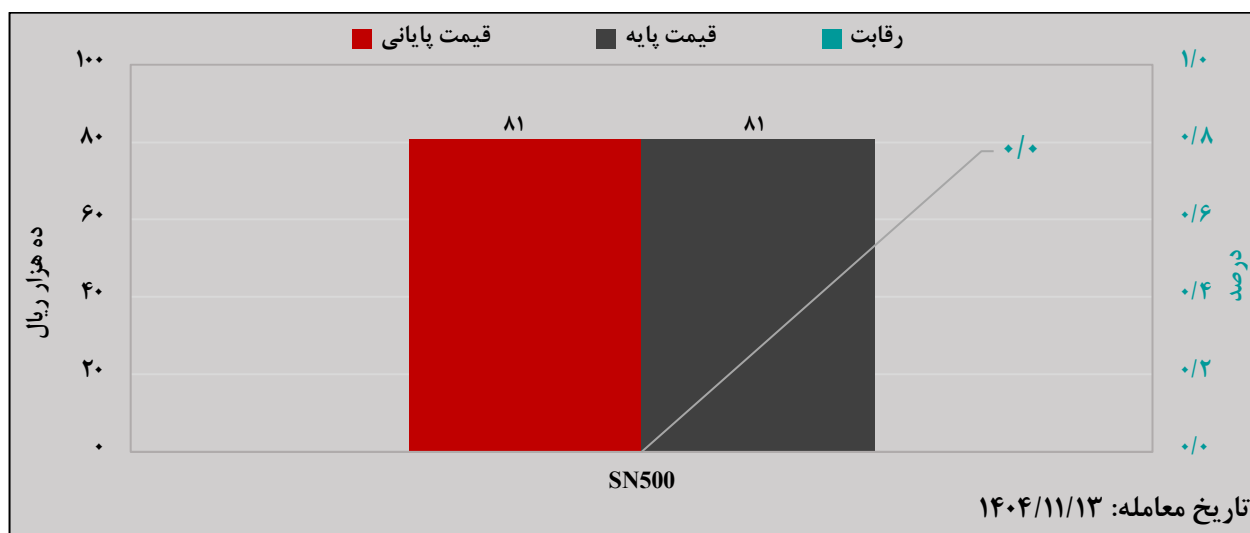
شکل ۱۰. وضعیت عرضه و تقاضای روغن پایه شرکت نفت سپاهان؛ هفته دوم بهمن ۱۴۰۴

مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، بررسی قیمت پایانی و قیمت پایه عرضه روغن پایه SN500 این شرکت در بورس کالا طی هفته مذکور نشان می‌دهد که تک روغن پایه‌ی عرضه‌شده توسط مجموعه نفت سپاهان طی معامله انجام‌شده هیچ رقابت قیمتی را تجربه نکرده است.

شکل ۱۱. میزان رقابت قیمتی روغن پایه SN500 شرکت نفت سپاهان؛ هفته دوم بهمن ۱۴۰۴

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

در هفته دوم بهمن‌ماه ۱۴۰۴، بازار روغن پایه در بورس کالای ایران عمده‌تأ شاهد تثبیت قیمتی و عدم رقابت معنادار در اکثر گریدها و عرضه‌کنندگان بود. از چهار تولیدکننده اصلی، تنها روغن پایه SN150 شرکت نفت پارس با رقابت حدود ۳۵/۲ درصدی مواجه شد که ناشی از تقاضای بالاتر از عرضه (۱۲۵ تن مازاد تقاضا) بود؛ در حالی که سایر عرضه‌ها، از جمله SN150 ایرانول آبادان، SN500 بهران، SN500 سپاهان و SN500 پارس، بدون هیچ رقابت قیمتی و با قیمت پایانی برابر قیمت پایه معامله شدند. وضعیت عرضه و تقاضا نیز ترکیبی از مازاد عرضه (در ایرانول آبادان، سپاهان و بخشی از

پارس) و کمبود عرضه محدود (بهران و SN150 پارس) را نشان می‌داد، اما این عدم تعادل‌ها به اندازه کافی قوی نبودند که رقابت قیمتی ایجاد کنند.

این رفتار بازار در مقایسه با روند هفته‌های پیشین، تداوم و حتی تشدید فاز احتیاط و تثبیت را تأیید می‌کند. فشار تقاضا به‌تنهایی نتوانست خریداران را به رقابت ترغیب کند؛ اصلی‌ترین عامل، افزایش قابل توجه قیمت‌های پایه (در نتیجه تعدیل نرخ ارز مبادله‌ای ناشی از سیاست ارزی جدید بانک مرکزی از اواسط دی ۱۴۰۴) بود که حاشیه سود خریداران را به‌شدت تحت تأثیر قرار داد و انگیزه رقابت را کاهش داد. در مجموع، بازار روغن پایه در این هفته بیشتر به سمت تعادل نسبی اما کم‌رمق حرکت کرد و خریداران عمدتاً در انتظار تعدیل شرایط قیمتی یا بهبود حاشیه سود در دوره‌های آتی باقی ماندند.

۴. اسلاک واکس

اسلاک واکس در هفته دوم بهمن‌ماه ۱۴۰۴ توسط سه تولیدکننده، نفت ایرانول (تهران و آبادان)، نفت بهران و نفت پارس، در بورس کالای ایران عرضه شد. در ادامه مروری بر عملکرد این تولیدکننده در این بازه خواهیم داشت. لازم به ذکر است که محصول پارافین واکس که همواره توسط نفت سپاهان در بورس کالا عرضه می‌شد، در بازه مورد بررسی عرضه نشده است.

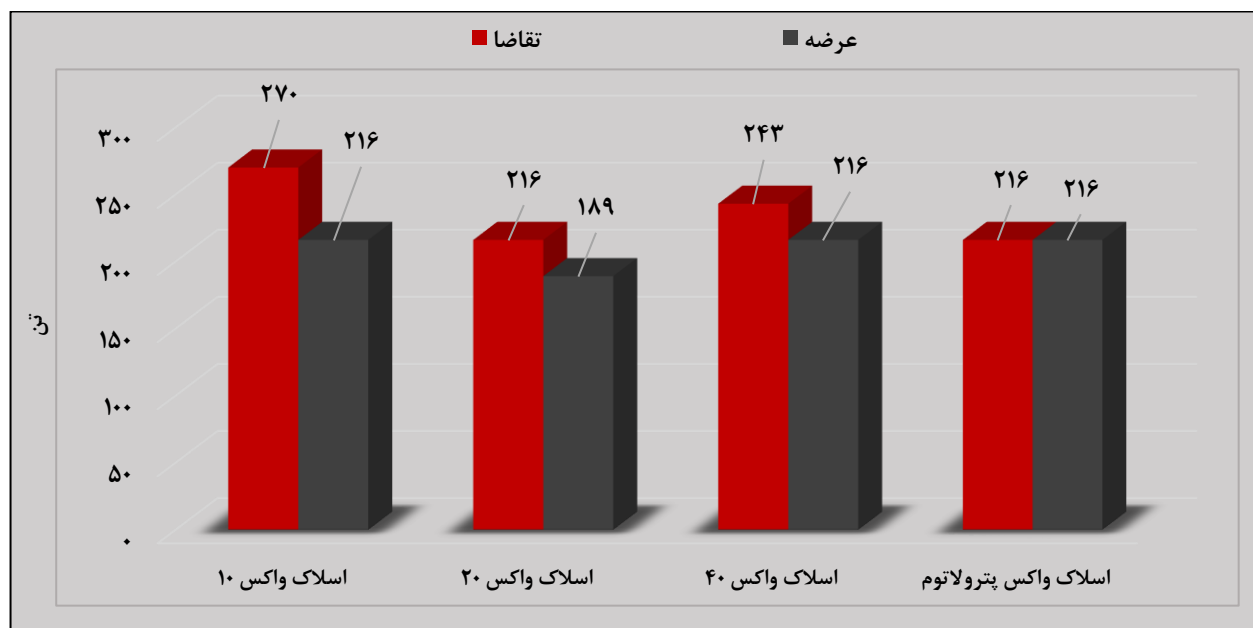
۴-۱. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول

این مجموعه در هفته دوم بهمن سال ۱۴۰۴ پنج نوع اسلاک واکس را در بورس کالای ایران عرضه کرد که عبارتند از: اسلاک واکس ۱۰ نفت ایرانول آبادان و اسلاک واکس ۱۰، اسلاک واکس ۲۰، اسلاک واکس ۴۰ و اسلاک واکس پترولاتوم نفت ایرانول تهران. در ادامه وضعیت عرضه و تقاضای انواع اسلاک واکس و رقابت قیمتی آنها برای دو شرکت نفت ایرانول تهران و نفت ایرانول آبادان به صورت جداگانه ارائه خواهد شد.

۴-۱-۱. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول تهران

نفت ایرانول تهران در هفته دوم بهمن‌ماه سال جاری چهار نوع اسلاک واکس در بورس کالا عرضه کرد که پیش‌تر به آن اشاره کردیم. در شکل زیر حجم عرضه و تقاضا برای اسلاک واکس‌های یادشده در بورس کالای ایران در بازه‌ی مذکور آمده است. مطابق با این شکل، در هفته مورد بررسی تقاضا برای هر سه نوع اسلاک واکس تولیدی شرکت نفت ایرانول تهران در بورس کالا بیش از میزان عرضه آن‌ها بوده است. اسلاک واکس‌های ۱۰، ۲۰ و ۴۰ با فاصله‌ای اندک به ترتیب به میزان ۵۴، ۲۷ و ۲۷ تن میان عرضه و تقاضا مواجه بوده‌اند. در این میان برخلاف اسلاک واکس‌های یادشده، اسلاک واکس پترولاتوم متناسب با تقاضای ثبت‌شده برای آن در بورس کالا عرضه شده است.

شکل ۱۲. وضعیت عرضه و تقاضای انواع اسلاک واکس شرکت نفت ایرانول تهران؛ هفته دوم بهمن ۱۴۰۴

مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، شکل ۲ نشان‌دهنده میزان رقابت بین قیمت‌های پایانی و قیمت‌های پایه انواع اسلاک واکس معامله‌شده شرکت نفت ایرانول تهران در بورس کالای ایران است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، در طول هفته مورد بررسی، قیمت‌های پایانی در سه نوع اسلاک واکس (اسلاک واکس‌های ۱۰، ۲۰ و ۴۰) بالاتر از قیمت‌های پایه تثبیت شده‌اند؛ به‌طوری‌که میانگین رقابت قیمتی برای این محصولات حدود ۱۰ درصد بوده است. این در حالی است که برای اسلاک واکس پترولاتوم ایرانول تهران هیچ رقابت قیمتی در بازه یادشده به ثبت نرسیده است.

با وجود رقابت قیمتی برای سه نوع اسلاک واکس مذکور ایرانول تهران در هفته دوم بهمن‌ماه، شدت این رقابت‌ها نسبت به هفته‌های اخیر به‌طور محسوسی کاهش یافته است. در هفته‌های اخیر، پیش از ادغام تالار دوم و دوم مبادله، اختلاف قابل توجه میان نرخ ارز مخصوص صنعت و نرخ ارز بازار آزاد، زمینه‌ساز شکل‌گیری رقابت‌های بسیار شدید (حتی بیش از ۱۰۰ درصد) شده بود. اما پس از ادغام تالارها، نرخ ارز مؤثر برای بخش صنعت به نرخ بازار آزاد نزدیک‌تر شده و همین موضوع موجب افزایش محسوس قیمت‌های پایه (بیش از ۵۵ درصد) شده است. در نتیجه، با کاهش حاشیه سود خریداران و تعدیل انتظارات قیمتی، رقابت‌ها وارد فاز ملایم‌تری شده و در هفته مورد بررسی، سطح رقابت برای اغلب گریدهای ایرانول تهران به کمتر از ۱۵ درصد محدود شده است.

شکل ۱۳. میزان رقابت قیمتی انواع اسلاک واکس شرکت نفت ایرانول تهران؛ هفته دوم بهمن ۱۴۰۴

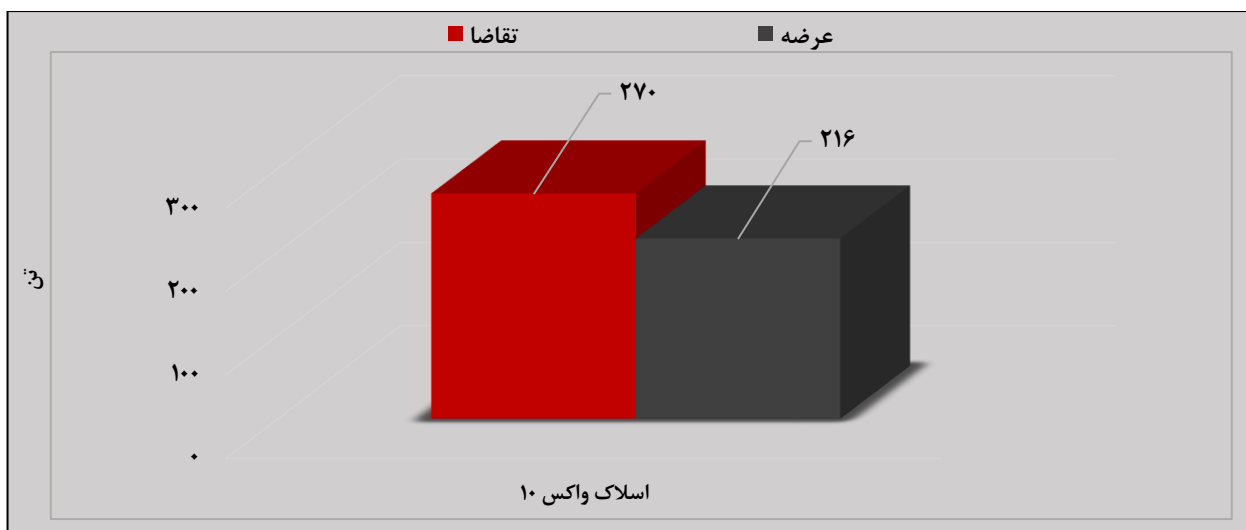

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۲-۱-۴. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول آبادان

شرکت نفت ایرانول آبادان در هفته دوم بهمن ماه ۱۴۰۴ تنها یک گرید اسلاک واکس، یعنی اسلاک واکس ۱۰، را در بورس کالای ایران عرضه کرده است. وضعیت عرضه و تقاضای این محصول در بازه زمانی یادشده در شکل زیر ارائه شده است. مطابق با داده‌های شکل، در هفته مورد بررسی میزان عرضه اسلاک واکس ۱۰ تولیدی این شرکت در بورس کالا متناسب با تقاضای ثبت شده برای آن نبوده و کسری عرضه‌ای به میزان ۵۴ تن به ثبت رسیده است.

شکل ۱۴. وضعیت عرضه و تقاضای اسلاک واکس شرکت نفت ایرانول آبادان؛ هفته دوم بهمن ۱۴۰۴

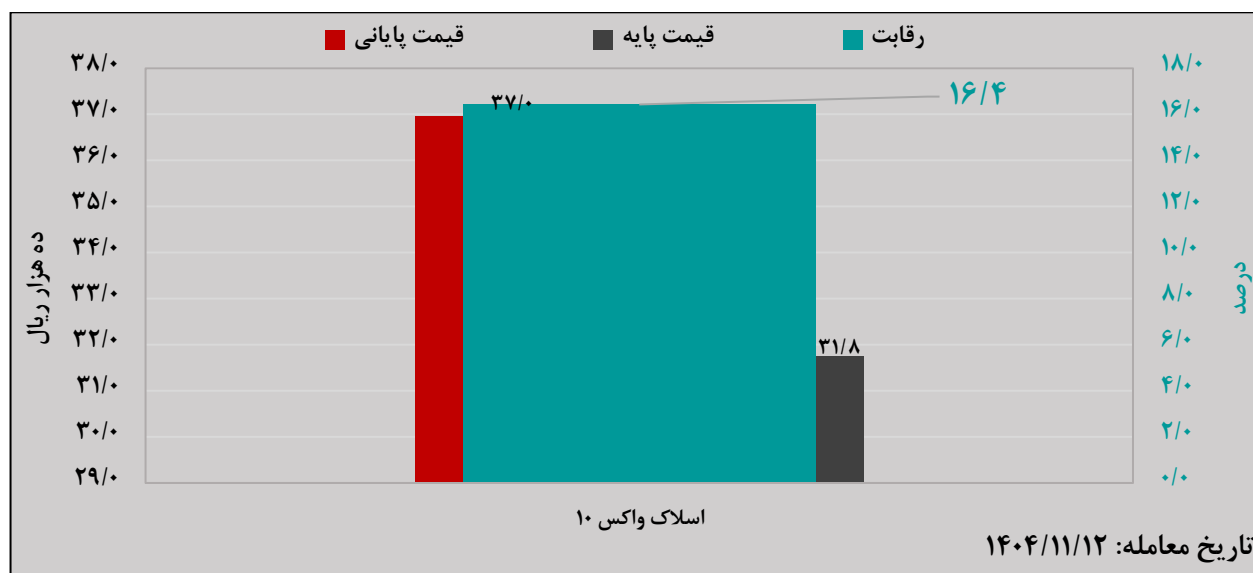
مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، میزان رقابت بین قیمت‌های پایانی و قیمت‌های پایه برای اسلاک واکس ۱۰ شرکت نفت ایرانول آبادان در شکل زیر قابل مشاهده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، طی تک نوبت عرضه این محصول در بورس کالا، قیمت پایانی

معامله بالاتر از قیمت پایه ثبت شده و در نتیجه، رقابت قیمتی اندکی به میزان ۱۶/۴ درصد برای این نوع اسلاک واکس شکل گرفته است.

این در حالی است که اسلاک واکس ۱۰ ایرانول آبادان در هفته‌های گذشته همواره از جمله گریدهایی بوده که به دلیل اختلاف قابل توجه میان نرخ ارز مخصوص صنعت و نرخ ارز بازار آزاد، با رقابت‌های قیمتی بالا در بورس کالا مواجه می‌شد. اما پس از اجرای سیاست جدید بانک مرکزی و ادغام تالارهای معاملاتی، که منجر به نزدیک شدن نرخ ارز مؤثر صنعت به نرخ بازار آزاد و در پی آن افزایش بیش از ۵۵ درصدی قیمت پایه این محصول شد، حاشیه سود خریداران به‌طور محسوسی کاهش یافته و انگیزه رقابت به شدت کم شده است. شکل‌گیری رقابت قیمتی اندک در هفته مورد بررسی را می‌توان نشانه‌ای از ورود بازار این گرید به مرحله تعدیل و انطباق با سطح جدید قیمت‌ها دانست.

شکل ۱۵. میزان رقابت قیمتی اسلاک واکس ۱۰ شرکت نفت ایرانول آبادان؛ هفته دوم بهمن ۱۴۰۴

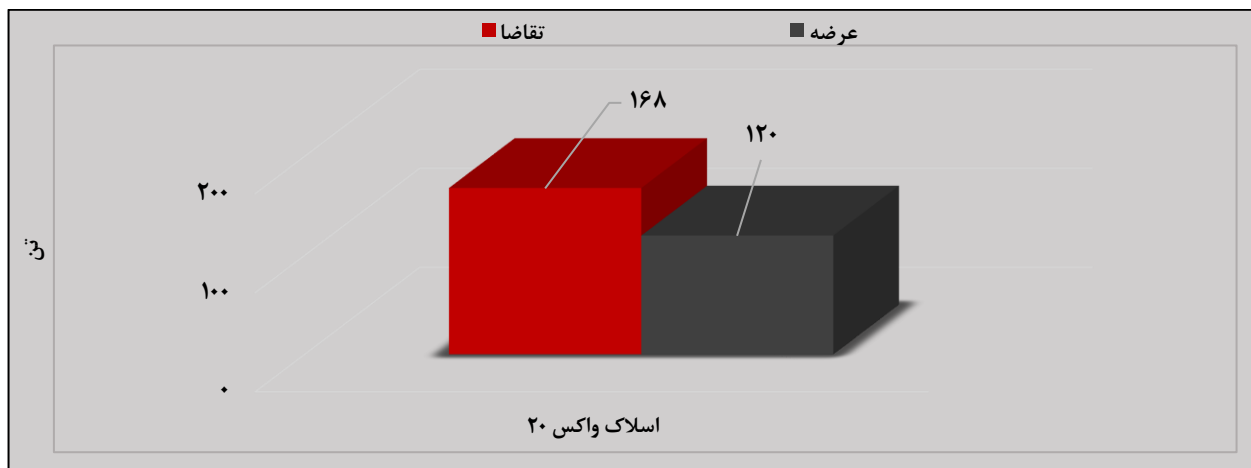

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۲-۴. اسلاک واکس؛ نفت بهران

نفت بهران در هفته دوم بهمن‌ماه ۱۴۰۴، پس از حدود ۱۱۲ روز از آخرین عرضه اسلاک واکس در بورس کالای ایران، تنها یک نوع اسلاک واکس، اسلاک واکس ۲۰، را عرضه کرد. وضعیت عرضه و تقاضای محصول مذکور در هفته یادشده در شکل زیر قابل مشاهده است. همانطور که می‌بینیم، اسلاک واکس ۲۰ نفت بهران در بازه‌ی مورد بررسی عرضه‌ای کمتر از تقاضای ثبت‌شده برای آن به میزان ۴۸ تن در بورس کالا داشته است.

شکل ۱۶. وضعیت عرضه و تقاضای اسلاک واکس نفت بهران؛ هفته دوم بهمن ۱۴۰۴

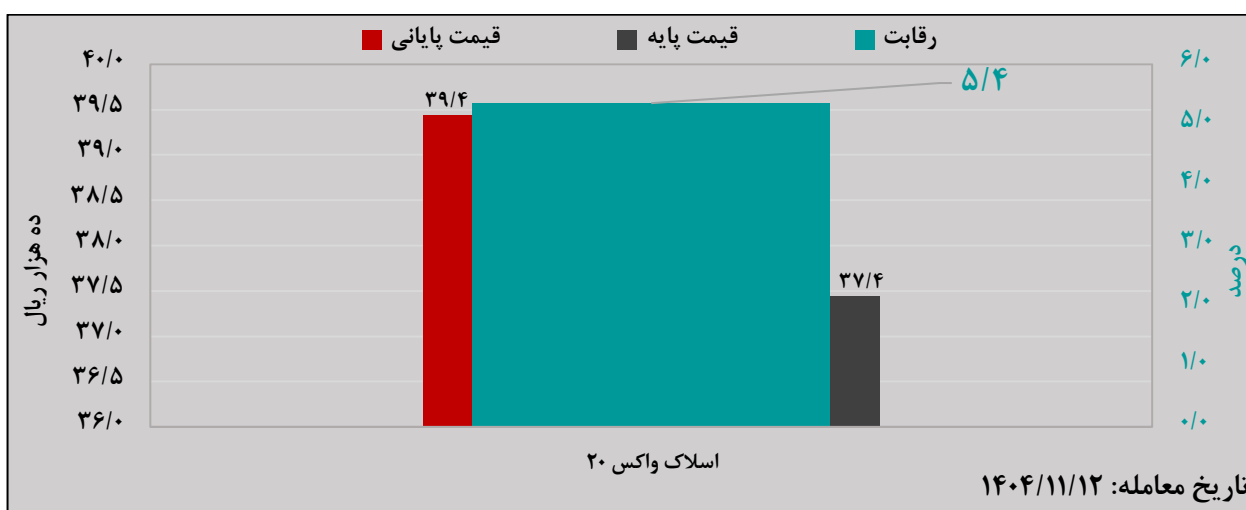

مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین بررسی قیمت پایانی معامله و قیمت پایه عرضه برای تک محصول اسلاک واکس نفت بهران نشان می‌دهد که رقابتی به میزان ۵/۴ درصد بر سر قیمت پایانی طی ماه هفته دوم بهمن ماه سال جاری وجود داشته است. با وجود ثبت رقابت قیمتی محدود ۵/۴ درصدی برای اسلاک واکس نفت بهران در هفته مذکور، بررسی عرضه‌های قبلی اسلاک واکس ۲۰ این شرکت نشان می‌دهد که افزایش قیمت‌ها الزاماً ناشی از رقابت در بازار نبوده است. در آخرین نوبت‌های عرضه این محصول، علی‌رغم نبود رقابت قیمتی، قیمت پایه به صورت پیوسته افزایش یافته و قیمت پایه عرضه در هفته دوم بهمن ماه نسبت به عرضه ۲۰ مهر ۱۴۰۴ بیش از ۲۵ درصد رشد داشته است.

این افزایش قیمت عمدتاً به رشد نرخ ارز مبادله‌ای و تعدیل نرخ مؤثر ارز برای بخش صنعت پس از اجرایی شدن سیاست ارزی جدید بانک مرکزی نسبت داده می‌شود که منجر به افزایش ساختاری قیمت‌های پایه شده است. در نتیجه، حتی در شرایط رقابت محدود یا نبود رقابت، قیمت‌های معامله‌شده در سطوح بالاتری تثبیت شده و رفتار بازار بیش از آن که تابع فشار تقاضا باشد، متأثر از متغیرهای ارزی و سیاست‌های قیمت‌گذاری بوده است.

شکل ۱۷. میزان رقابت قیمتی انواع اسلاک واکس شرکت نفت ایرانول؛ هفته دوم بهمن ۱۴۰۴

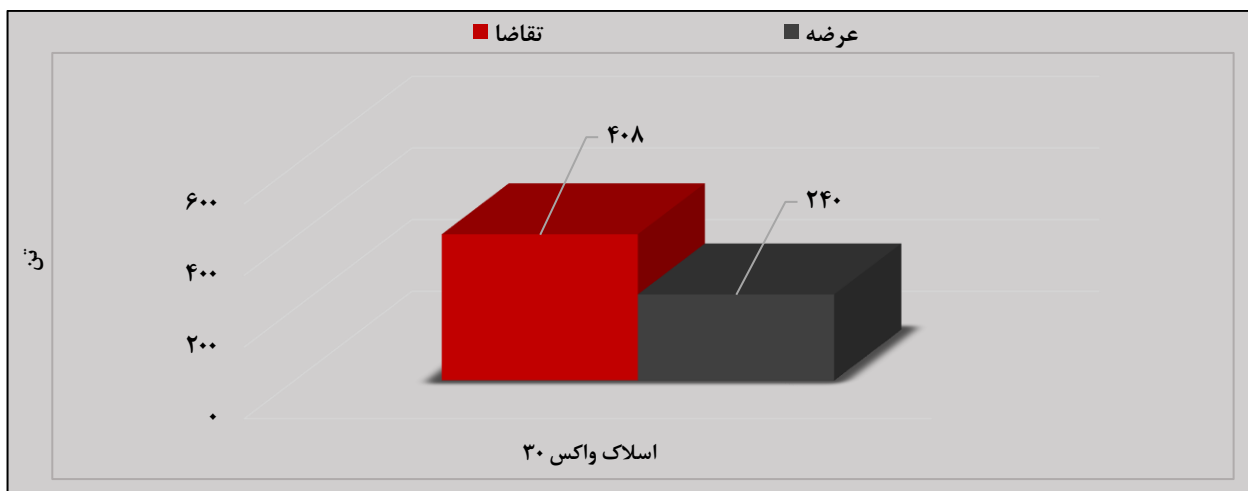
تاریخ معامله: ۱۴۰۴/۱۱/۱۲

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۳-۴. اسلاک واکس؛ نفت پارس

نفت پارس در هفته دوم بهمن سال ۱۴۰۴ تنها یک نوع اسلاک واکس (اسلاک واکس ۳۰) را در بورس کالای ایران عرضه کرد. شکل زیر وضعیت عرضه و تقاضای اسلاک واکس یادشده توسط نفت پارس را در بورس کالای ایران در بازه‌ی مذکور نشان می‌دهد. مشاهده می‌شود که در هفته دوم بهمن‌ماه، تقاضا در بورس کالا برای این نوع از اسلاک واکس از عرضه‌ی آن در سامانه یادشده به میزان ۱۶۸ تن بیشتر بوده است.

شکل ۱۸. وضعیت عرضه و تقاضای اسلاک واکس شرکت نفت پارس؛ هفته دوم بهمن ۱۴۰۴

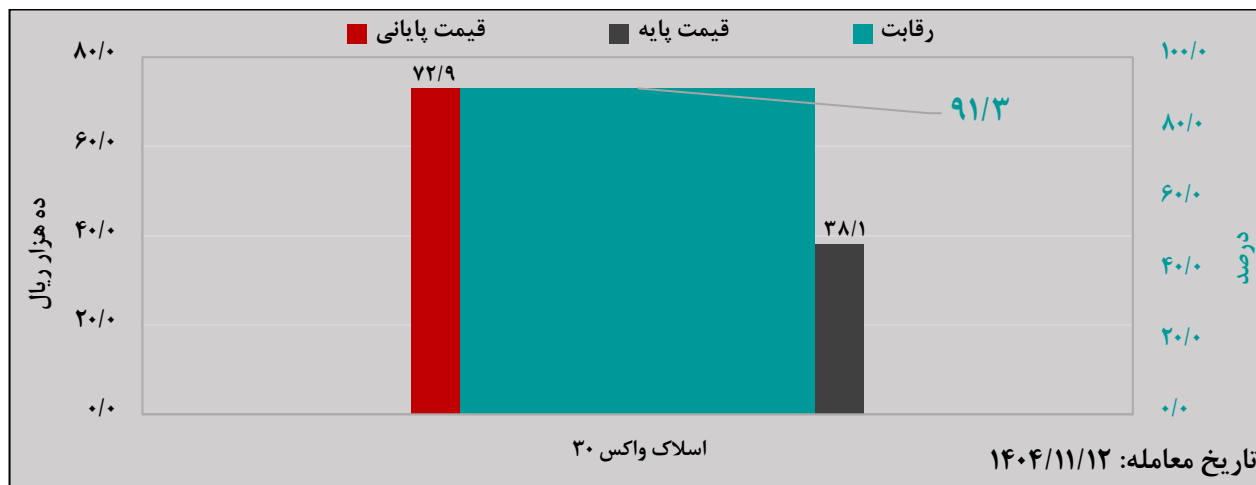
مأخذ: بورس کالای ایران.

مطابق شکل زیر، بررسی قیمت پایانی معامله و قیمت پایه عرضه اسلاک واکس ۳۰ در معاملات بورس کالای ایران طی هفته دوم بهمن‌ماه سال جاری نشان می‌دهد که درصد رقابت قیمتی در تک نوبت معامله این هفته، رقمی بسیار قابل توجه و معادل ۹۱/۳ درصد بوده است. این در حالی است که در دو نوبت پیشین عرضه این محصول در دی‌ماه ۱۴۰۴ رقابت‌های قیمتی به‌طور متوسط بیش از ۱۳۰ درصد بوده و قیمت‌های پایه عرضه بیش از ۴۰ درصد کمتر از قیمت پایه عرضه در نوبت اخیر بوده است.

این روند نشان می‌دهد که کاهش شدید درصد رقابت قیمتی اسلاک واکس ۳۰ در هفته دوم بهمن‌ماه، بیش از آن‌که ناشی از افت تقاضا باشد، متأثر از تغییر در سیاست ارزی و افزایش نرخ ارز مؤثر برای بخش صنعت است. افزایش قابل توجه قیمت‌های پایه در پی اعمال سیاست ارزی جدید، سطح قیمتی این محصول را به‌گونه‌ای تعدیل کرده که حتی در صورت وجود تقاضای فعال، امکان شکل‌گیری رقابت‌های سنگین مشابه دی‌ماه عملاً از بین رفته است. در واقع، رشد قیمت پایه، فاصله قیمتی میان نرخ‌های رسمی و انتظارات بازار را تا حد زیادی کاهش داده و زمینه بروز رقابت‌های بسیار بالا را محدود کرده است.

بر این اساس، رقابت ۹۱/۳ درصدی ثبت‌شده در هفته مورد بررسی را می‌توان نشانه‌ای از ورود بازار اسلاک واکس ۳۰ به فاز جدیدی از تعادل نسبی دانست؛ فازی که در آن، رفتار خریداران بیش از گذشته تحت تأثیر محدودیت حاشیه سود و الزامات اقتصادی ناشی از سیاست‌های ارزی قرار دارد. تداوم این شرایط می‌تواند به تثبیت رقابت‌ها در سطوح پایین‌تر نسبت به ماه‌های گذشته و افزایش نقش قیمت‌های پایه در هدایت معاملات این محصول در بورس کالا منجر شود.

شکل ۱۹. میزان رقابت قیمتی اسلاک واکس ۳۰ شرکت نفت پارس؛ هفته دوم بهمن ۱۴۰۴

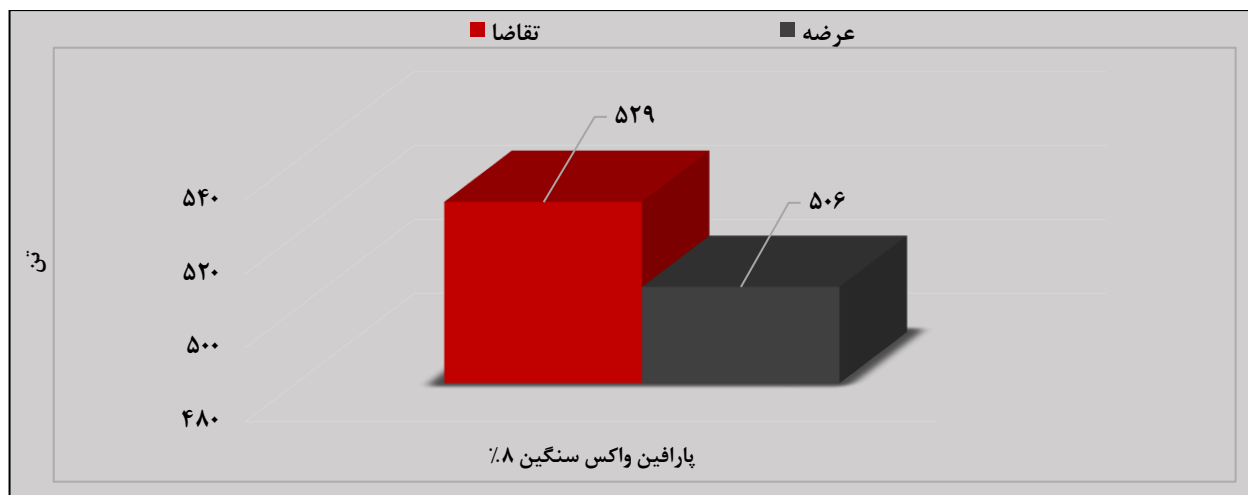

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۴-۴. پارافین واکس؛ نفت سپاهان

مجموعه نفت سپاهان در هفته دوم بهمن ماه سال جاری یک نوع پارافین واکس، پارافین واکس سنگین ۸٪، را در بورس کالای ایران عرضه کرد. در شکل زیر حجم عرضه و تقاضا برای این محصول در بازه یادشده قابل مشاهده است. همانطور که می‌بینیم، حجم عرضه و تقاضای ثبت شده برای پارافین واکس تولیدی این شرکت متناسب با یکدیگر نبوده و شکاف میان عرضه و تقاضا (کسری عرضه) به میزان اندک و معادل ۲۳ تن بوده است.

شکل ۲۰. وضعیت عرضه و تقاضای پارافین واکس شرکت نفت سپاهان؛ هفته دوم بهمن ۱۴۰۴

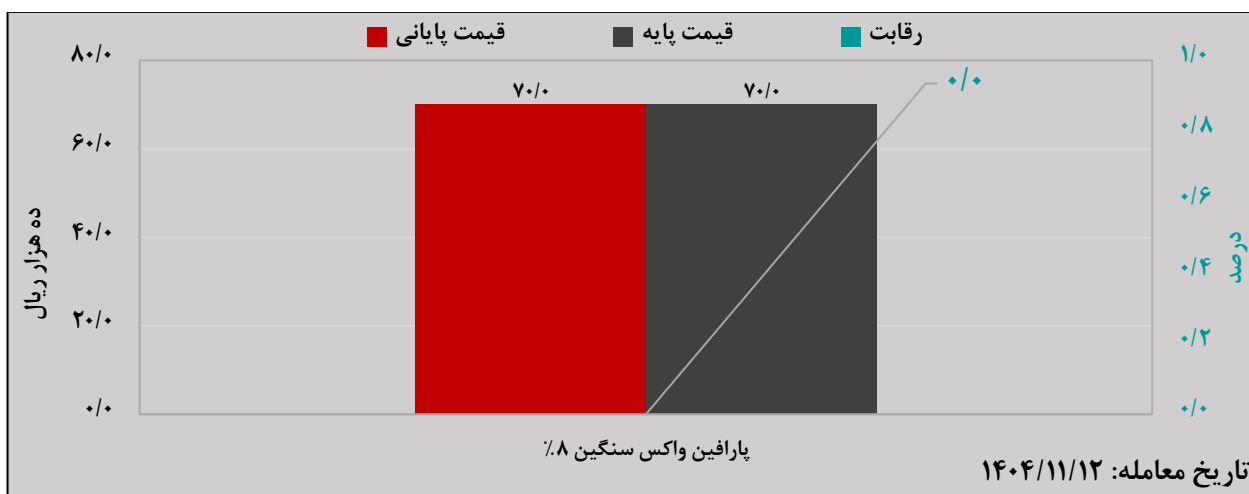

مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، بررسی قیمت پایانی میانگین موزون و قیمت پایه عرضه محصول یادشده در بورس کالای ایران نشان می‌دهد که این نوع از پارافین واکس تولیدی نفت سپاهان طی معامله انجام شده با هیچ رقابت قیمتی مواجه نبوده است. این وضعیت مشابه آنچه در سایر انواع اسلاک واکس مشاهده شده، بیانگر تأثیر مستقیم افزایش نرخ ارز مبادله‌ای جدید بر قیمت‌های پایه عرضه است. به رغم عدم شکل‌گیری رقابت قیمتی در معامله انجام شده، قیمت پایه عرضه این نوع پارافین واکس تولیدی

شرکت نفت سپاهان نسبت به آخرین نوبت عرضه آن در مهرماه ۱۴۰۴ حدود ۴۰ درصد افزایش یافته است. این افزایش قیمت، بیش از آن که ناشی از تغییرات در سمت تقاضا باشد، ریشه در تعدیل نرخ ارز مبنای قیمت‌گذاری دارد که سطح قیمت‌های پایه را به صورت ساختاری بالا برده و موجب تثبیت قیمت‌های معاملاتی در سطوح بالاتر، حتی در غیاب رقابت قیمتی، شده است.

شکل ۲۱. میزان رقابت قیمتی پارافین واکس سنگین ۸٪ شرکت نفت سپاهان؛ هفته دوم بهمن ۱۴۰۴

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

در هفته دوم بهمن‌ماه ۱۴۰۴، بازار اسلاک واکس و پارافین واکس در بورس کالای ایران عمدتاً تحت تأثیر تعدیل ساختاری قیمت‌های پایه ناشی از سیاست ارزی جدید (ادغام تالارهای مرکز مبادله و نزدیک شدن نرخ ارز مؤثر صنعت به نرخ بازار آزاد از دی‌ماه ۱۴۰۴) قرار گرفت. این تعدیل منجر به افزایش قابل توجه قیمت پایه‌ها (در برخی گریدها بیش از ۴۰-۵۵ درصد نسبت به مهرماه) شد و حاشیه سود خریداران را به شدت کاهش داد. در نتیجه، رقابت قیمتی در اکثر عرضه‌ها به سطوح بسیار پایین یا صفر رسید؛ به طوری که تنها اسلاک واکس ۳۰ نفت پارس با رقابت ۹۱/۳ درصدی (کاهش شدید نسبت به رقابت‌های بیش از ۱۳۰ درصدی دی‌ماه)، اسلاک واکس‌های ۱۰، ۲۰ و ۴۰ ایرانول تهران با میانگین حدود ۱۰ درصد، و رقابت‌های اندک ۴-۱۶ درصدی در برخی گریدهای دیگر (ایرانول آبادان و بهران) مشاهده شد. تقاضا در اغلب موارد از عرضه پیشی گرفته بود (به‌ویژه در پارس با ۱۶۸ تن کسری عرضه)، اما این فشار تقاضا دیگر نتوانست رقابت‌های سنگین گذشته را بازتولید کند و پارافین واکس سنگین سپاهان نیز بدون رقابت معامله شد.

این وضعیت نشان‌دهنده ورود بازار اسلاک واکس به فاز تثبیت و تعادل نسبی پس از شوک ارزی است؛ جایی که رفتار خریداران بیش از فشار تقاضا، تحت تأثیر محدودیت‌های سودآوری و انطباق با سطوح قیمتی جدید قرار دارد. کاهش محسوس شدت رقابت‌ها (در مقایسه با هفته‌های پیشین که رقابت‌های بالای ۱۰۰ درصدی رایج بود) بیانگر آن است که افزایش قیمت پایه‌ها فاصله میان انتظارات بازار و نرخ‌های رسمی را تا حد زیادی پوشش داده و انگیزه رقابت شدید را تضعیف کرده است. در مجموع، معاملات هفته دوم بهمن بیشتر متأثر از متغیرهای سیاست‌گذاری ارزی بود تا دینامیک عرضه و تقاضا، و تداوم این روند می‌تواند به تثبیت رقابت در سطوح پایین‌تر و افزایش نقش قیمت پایه در جهت‌دهی معاملات آینده منجر شود.

جمع‌بندی

بررسی معاملات چهار محصول راهبردی شامل میعانات گازی، وکیوم باتوم، روغن پایه و اسلاک/پارافین واکس در هفته دوم بهمن‌ماه ۱۴۰۴ نشان می‌دهد که بازار خوراک و محصولات میانی پالایشگاهی در این بازه زمانی بیش از آن‌که تابع نوسانات سنتی عرضه و تقاضا باشد، تحت تأثیر مستقیم تغییرات سیاستی و ارزی قرار داشته است. اجرای سیاست ارزی جدید بانک مرکزی و ادغام تالارهای مبادله، با افزایش معنادار نرخ ارز مؤثر صنعت، منجر به رشد ساختاری قیمت‌های پایه در تمامی محصولات مورد بررسی شده و رفتار قیمتی بازار را به سمت تثبیت و کاهش شدت رقابت سوق داده است.

۱. میعانات گازی

بازار میعانات گازی در هفته دوم بهمن‌ماه فضایی کم‌نوسان و بدون رقابت قیمتی مؤثر را تجربه کرد. عرضه‌ها عمدتاً متناسب با تقاضای ثبت‌شده انجام شد و معاملات، در صورت تحقق، در سطح قیمت‌های پایه تثبیت شدند. با این حال، نبود رقابت قیمتی را نمی‌توان نشانه تعادل کامل بازار دانست، چراکه افزایش بیش از ۶۰ درصدی قیمت‌های پایه در پی سیاست ارزی جدید، سطح قیمتی این محصول را به‌طور ساختاری بالا برده و انگیزه خریداران برای ورود به رقابت را محدود کرده است. در نتیجه، رفتار بازار میعانات گازی در این مقطع بیش از هر عامل دیگری تابع متغیرهای سیاستی و ارزی بوده است.

۲. وکیوم باتوم

بازار وکیوم باتوم پالایشگاهی همچنان با عدم تعادل معنادار میان عرضه و تقاضا مواجه بود و در تمامی عرضه‌ها رقابت قیمتی مشاهده شد. با این حال، شدت این رقابت‌ها نسبت به هفته‌های پیشین کاهش محسوسی داشته و از سطوح نزدیک به ۵۰ درصد به محدوده حدود ۲۰ درصد رسیده است. عامل اصلی این تعدیل، افزایش بیش از ۵۵ درصدی قیمت‌های پایه در نتیجه سیاست ارزی جدید بوده که حاشیه سود متقاضیان پایین‌دستی را محدود کرده و رفتار آن‌ها را محتاطانه‌تر ساخته است. به این ترتیب، هرچند فشار تقاضا همچنان بالاست، اما نقش قیمت پایه در مهار رقابت‌ها پررنگ‌تر شده است.

۳. روغن پایه

معاملات روغن پایه در هفته دوم بهمن‌ماه عمدتاً در شرایط تثبیت قیمتی و نبود رقابت معنادار دنبال شد. از میان عرضه‌های انجام‌شده، تنها روغن پایه SN150 شرکت نفت پارس با رقابت محدود ۳۵/۲ درصدی مواجه شد و سایر گریدها بدون رقابت و در سطح قیمت پایه معامله شدند. این وضعیت، علی‌رغم وجود عدم تعادل‌های محدود در عرضه و تقاضا، نشان می‌دهد که افزایش قیمت‌های پایه ناشی از رشد نرخ ارز مبادله‌ای، نقش غالب‌تری نسبت به فشار تقاضا در شکل‌دهی رفتار بازار ایفا کرده و خریداران را به اتخاذ رویکرد انتظار و احتیاط سوق داده است.

۴. اسلاک واکس

بازار اسلاک واکس و پارافین واکس نیز به‌روشنی تحت تأثیر شوک قیمتی ناشی از سیاست ارزی جدید قرار گرفت. افزایش ۴۰ تا بیش از ۵۵ درصدی قیمت‌های پایه نسبت به نوبت‌های پیشین عرضه، موجب کاهش چشمگیر شدت رقابت قیمتی در اغلب گریدها شد. اگرچه در برخی موارد همچنان کسری عرضه و تقاضای فعال مشاهده می‌شود، اما رقابت‌ها عمدتاً در سطوح پایین تثبیت شده یا به‌طور کامل از بین رفته‌اند. کاهش شدید رقابت اسلاک واکس ۳۰ نفت پارس نسبت

به دی‌ماه و نبود رقابت در پارافین واکس سپاهان، نشانه ورود این بازار به فاز جدیدی از تعادل نسبی و انطباق با سطوح قیمتی جدید است.

در مجموع، معاملات هفته دوم بهمن‌ماه ۱۴۰۴ نشان می‌دهد که بازار خوراک و محصولات میانی پالایشگاهی وارد دوره‌ای از تثبیت قیمتی پس از شوک ارزی شده است. افزایش ساختاری قیمت‌های پایه، فاصله میان انتظارات بازار و نرخ‌های رسمی را تا حد زیادی پوشش داده و موجب کاهش محسوس شدت رقابت‌ها در اغلب محصولات شده است. در این فضا، نقش سیاست‌گذاری ارزی و سازوکار قیمت‌گذاری بیش از گذشته بر دینامیک عرضه و تقاضا غلبه یافته و رفتار خریداران به‌طور فزاینده‌ای تابع محدودیت‌های سودآوری و انتظار برای تعدیل شرایط در دوره‌های آتی شده است؛ روندی که در صورت تداوم، می‌تواند به پایداری نسبی بازار با سطحی پایین‌تر از تحرک رقابتی منجر شود.

About us

The section of oil, gas and petro-chemistry is the up-most and first industrial vantage of the country and the pivot of the Economy of Iran. Regarding the importance of this section and the need for coordinating and organizing the most active people in the field of production and exporting oil, gas, and petrochemical products, some forethoughtful and job- makers in the private section of the country decided to come together to fight against the threats by using the opportunity of mass intelligence and potentials.

2023 Iranian Oil, Gas and Petrochemical products exports' association All Rights Reserved.

OPEX Publications

Website: <http://www.opex.ir>

Contact information: <http://www.opex.ir/en/aboutus/contactus>